

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Кафедра фізики і методики викладання

Бойчук В.М., Яблонь Л.С., Завгородня Т.К.

Методичні рекомендації
з проходження
асистентсько-педагогічної практики
для студентів освітнього рівня «магістр»
спеціальності 104 Фізика та астрономія

Івано-Франківськ

2021

В.М. Бойчук, Л.С. Яблонь, Завгородня Т.К. Методичні рекомендації з проходження асистентсько-педагогічної практики для студентів ОР «магістр» спеціальності 104 Фізика та астрономія. – Івано-Франківськ, 2021. – 29 с.

Подано методичні рекомендації з проходження асистентсько-педагогічної практики магістрів фізико-технічного факультету. Наведено чотири розділи та дев'ять додатків, в яких висвітлено завдання, зміст та критерії оцінювання практики, вимоги до звіту.

Для магістрів спеціальності 104 Фізика та астрономія.

Рекомендовано до видання Вченою радою фізико-технічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 27 серпня 2021 року).

Підготовлено на кафедрі фізики і методики викладання

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2021

ВСТУП

*Я чую і я забуваю,
Я бачу і я пам'ятаю,
Я роблю і я розумію.*

Конфуцій

Асистентсько-педагогічна практика студентів освітнього рівня «магістр» спеціальності 104 Фізика та астрономія фізико-технічного факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» є складовою частиною підготовки випускників до викладацької діяльності. Вона відіграє значну роль у навчальному процесі, оскільки ми готуємо не просто фахівців своєї справи, практиків, а спеціалістів, які здатні акумулювати всі сучасні знання з фізики та астрономії і передавати їх студентам.

У відповідності з навчальним планом передбачено, що асистентсько-педагогічну практику проходять студенти I року магістратури протягом чотирьох тижнів з відривом від навчання на кафедрі фізики і методики викладання фізико-технічного факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», що визначається як базова для проходження практики. Студенти закріплюються за викладачами-керівниками практикою даної кафедри для загального контролю підготовлених студентами навчально-методичних матеріалів та безпосереднього контролю над проведенням передбачуваних практикою заходів.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Асистентсько-педагогічна практика студентів-магістрів є важливою частиною професійної підготовки магістрів фізики та астрономії.

Педагогічний компонент проходження асистентсько-педагогічної практики полягає у формуванні особистості майбутнього викладача вищої школи, застосуванні теоретичних знань з фізики та астрономії у практичній діяльності, засвоєнні педагогічних умінь, набутті, вивченні та аналізі педагогічного досвіду.

Педагогічний компонент містить в собі знання та уміння, якими повинен оволодіти студент-практикант.

Головна мета проведення асистентсько-педагогічної практики полягає у набутті практичних навичок та досвіду викладацької роботи, необхідних для викладання фізики та астрономії у вищих навчальних закладах.

Для досягнення основної мети асистентсько-педагогічної практики, студенти повинні вирішити комплекс **завдань дослідницького і практичного характеру**, включаючи:

- поглиблення, інтегрування знань з педагогіки вищої школи;
- закріплення знань, умінь і навичок, отриманих студентами в процесі навчання за спеціальністю 104 Фізика та астрономія;
- практичне опанування методики підготовки і проведення різноманітних форм навчального і виховного процесу у вищих навчальних закладах освіти III–IV рівня акредитації;
- опанування методики аналізу навчальних занять, умінь самоаналізу;

- розвиток умінь проводити психолого-педагогічні спостереження та аналізувати різноманітні аспекти навчально-виховного процесу в академічній групі;

- застосування сучасних освітніх інформаційних та інноваційних технологій;

- розвиток та самореалізація творчих, педагогічних здібностей;

- формування морально-етичних якостей, культури спілкування та потреби у самовдосконаленні.

Реалізація мети та завдань забезпечується шляхом чіткої організації асистентсько-педагогічної практики, виконанням основних вимог як студентами-практикантами, так і викладачами.

Студент-практикант **повинен знати:**

- сутність процесів навчання й виховання, їхні психолого-педагогічні основи;

- шляхи вдосконалення майстерності викладача й способи самовдосконалення;

- дидактику навчальної дисципліни;

- питання часткових методик за курсом;

- нові технології навчання;

- методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення студентів;

- наукові основи курсу, історію й методологію відповідної науки.

Студент-практикант **повинен уміти:**

- проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність;

- планувати навчальні заняття відповідно до навчального плану закладу й на основі його стратегії;
- забезпечувати міждисциплінарні зв'язки курсу з іншими дисциплінами;
- розробляти й проводити різні за формою навчання заняття найбільш ефективні при вивченні відповідних тем і розділів програми, адаптуючи їх до різних рівнів підготовки студентів;
- ясно, логічно викладати зміст матеріалу, опираючись на знання й досвід студентів;
- відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання;
- аналізувати навчальну й навчально-методичну літературу й використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;
- організовувати навчальну діяльність студентів, управляти нею й оцінювати її результати;
- володіти методикою проведення заняття із застосуванням мультимедійних засобів навчання;
- створювати й підтримувати навчальне середовище, що сприяє досягненню цілей навчання;
- розвивати інтереси і мотивацію навчання у студентів, формувати й підтримувати зворотний зв'язок.

Перелік знань і вмінь може бути доповнений новими вимогами в залежності від особистості кожного студента і конкретних практичних завдань, однак, основна мета практики залишається незмінною, оскільки її досягнення передбачає здобуття студентами цінного професійного досвіду.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Під час проходження практики студенти-практиканти повинні суворо дотримуватися правил охорони праці та протипожежної безпеки.

Етапи проходження практики:

I. Підготовчий

- аналіз навчально-методичного забезпечення дисципліни;
- знайомство з кафедрою, навчальною групою;
- ознайомлення з розкладом занять (*додаток 1*);
- відвідування занять викладачів, що працюють у групі, у якій студент має проходити практику;
- знайомство з документацією.

II. Основний

- складання індивідуального плану роботи;
- проведення практичних та лабораторних занять;
- відвідування занять інших практикантів;
- робота із куратором групи, закріпленої за студентом;

III. Завершальний

- оформлення документації;
- підготовка та здача звітів;
- здача дидактичного матеріалу;
- підведення підсумків практики.

Під час асистентсько-педагогічної практики студенти повинні виконати наступні індивідуальні завдання:

Навчально-методична робота викладача університету:

1. Скласти індивідуальний план роботи (*додаток 2*).
2. Оформити щоденник педагогічної практики.
3. Взяти участь у роботі науково-методичних семінарів кафедри (*додаток 3*).
4. Відвідати заняття різних викладачів (не менше 5 занять), зробити аналіз одного заняття (*додаток 4*).
5. Підготувати та провести шість навчальних занять зі студентами (практичні (*додаток 5*) та лабораторні (*додаток 6*) заняття);
6. Вести журнал успішності студентів (*додаток 7*)
7. Взяти участь у підготовці методичних матеріалів.
8. Оформити документи практики.

Виховна робота викладача університету

1. Розробка сценарію та проведення одного виховного заходу в студентській групі або в масштабі факультету.
2. Відвідування виховних заходів на факультеті з наступним їх аналізом.
3. Складання психолого-педагогічної характеристики групи (*додаток 8*).
3. Підготовка звіту з практики.
4. Підготовка звітної документації з практики.
5. Оформлення звіту (*додаток 9*).

Програма практики затверджується на засіданні кафедри не пізніше, ніж за місяць до початку практики. Відповідальність за організацію, якість та результати практики несе завідувач кафедри. Перед початком асистентсько-педагогічної практики магістр повинен ознайомитись з програмою практики та разом з керівником скласти календарний план проходження практики.

При проходженні асистентсько-педагогічної практики у вигляді аудиторних занять обов'язкова присутність викладача кафедри, що веде дане заняття або завідувача кафедри. Після проведення магістром заняття, викладач разом з керівником практики обговорюють результати проведення заняття, складають відгук. Керівник складає характеристику-відгук про проходження практики, в якій визначається рівень теоретичної підготовки магістра, вміння організувати та проводити аудиторні заняття, комунікабельність та вміння спілкуватися з аудиторією, схильність магістра до педагогічної роботи.

ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну асистентсько-педагогічної практики магістр повинен скласти звіт про проходження практики, який розглядається та захищається на робочій комісії, яку формує кафедра.

Студенти-магістри подають звітні документи у вигляді:

- щоденник практики із відповідними відмітками про виконання завдань практики та звітом про проходження практики, де розкривається зміст виконаної роботи, висловлюються побажання, пропозиції щодо покращення умов, змісту проходження практики (оформлення звіту є обов'язковою умовою складання заліку з асистентсько-педагогічної практики);
- висновок керівника практики;
- сценарій проведеного виховного заходу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

Види оцінювання асистентсько-педагогічної практики:

- поточне оцінювання діяльності студента під час практики;
- оцінка звіту;
- висновок керівника практики;
- підсумковий контроль (залік).

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок практикантів під час захисту звіту про проходження практики:

- теоретична підготовка: знання предмету; володіння матеріалом під час проведення занять;
- психолого-педагогічна майстерність: педагогічний такт; комунікабельність; неконфліктність тощо;
- особистісні характеристики: дисциплінованість під час проходження практики; ініціативність; самостійність; професійна спрямованість;
- оцінювання процесу проходження практики: проведення занять, виховних заходів, експериментів; ведення документації;
- оцінювання звітної документації: ведення щоденника; сценарій виховного заходу; психолого-педагогічна характеристика групи тощо;
- своєчасність подачі звітної документації.

Асистентсько-педагогічна практика студентів оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів.

Шкала оцінювання

№з/п	Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1	Проведення практичних та лабораторних робіт	50
2	Наявність проведеного виховного заходу	20
3	Оформлення документації, звіт	20
4	Психолого-педагогічна характеристика групи	10
	Всього	100

Критерії оцінювання

Студент отримує оцінку **«відмінно»**, якщо його відповідь повна, розуміння матеріалу глибоке, основні вміння сформовані та засвоєні; виклад логічний, доказовий, висновки і узагальнення точні; відгук про проходження студентом практики позитивний; матеріали про проходження практики оформлені за встановленими вимогами.

Студент отримує оцінку **«добре»**, якщо його відповідь задовольняє зазначеним вимогам, але виклад недостатньо систематизований, окремі вміння недостатньо сформовані, у визначенні понять та узагальненнях наявні окремі неточності, які легко виправляються за допомогою відповідей на додаткові запитання викладача; відгук про проходження студентом практики позитивний; водночас наявні незначні зауваження щодо змісту і оформлення матеріалів про проходження практики.

Студент отримує оцінку **«задовільно»**, якщо його відповідь свідчить про розуміння основних питань програми практики, проте спостерігаються значні прогалини у знаннях; визначення понять

нечіткі, неточні, вміння сформовані недостатньо, висновки і узагальнення аргументовані слабо, у них наявні помилки, знання практиканта фрагментарні, неповні, спостерігається невміння працювати з документами; відгук про проходження практики студентом позитивний; недбало оформлені матеріали про проходження практики.

Студент отримує оцінку *«незадовільно»*, якщо його відгук про проходження практики негативний; на запитання членів комісії студент не дає правильних відповідей; програма фахової практики виконана не в повному обсязі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

_____ факультету

з «___» _____ до «___» _____ 20 р.

Дисципліна	Назва групи	Дні тижня, номер пари				
		понеділок	вівторок	середа	четвер	п'ятниця

«Затверджую»
Керівник практики

підпис

ПІБ

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН РОБОТИ

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання	Підпис керівника
Організаційна робота				
Навчально-методична робота				
Виховна робота				

СХЕМА АНАЛІЗУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Загальні відомості про навчальне заняття:

- тема навчального заняття, її зв'язок з попередніми і наступними, місце у відповідному розділі;
- форма, тип навчального заняття, його структура, відповідність темі та поставленій меті;
- рівень досягнення мети та отримані результати, умови, чинники, що сприяли цьому;
- сильні та слабкі сторони, досягнення, загальні враження.

2. Підготування викладача до організації навчального заняття: визначення структури, використання фахової та методичної літератури, підготування дидактичного та роздаткового матеріалу.

3. Постанова мети, завдань навчального заняття як кінцевого результату, необхідного для досягнення викладачем та студентами, створення у студентів установки на досягнення мети.

4. Відбір змісту навчального матеріалу, розвиток особистісного ставлення студентів до нього:

- раціональний відбір наукових знань, понять, фактів, що ляжуть в основу розвитку умінь, навичок студентів, їхнього соціального становлення, дальшого навчання; – спрямованість змісту навчального матеріалу на розгляд проблем, соціально–значущих та актуальних для життя студентів, задоволення їхніх пізнавальних і особистісних потреб та інтересів;
- відповідність змісту навчального матеріалу рівню розвитку студентів, їхнім пізнавальним можливостям; – стимулювання інтересу

студентів до змісту (новизна знань, умінь, їхня різнобічна значущість, парадоксальність понять, фактів, популярність інформації, емоційність викладу, подання інформації через призму бачення викладача, науковця);

– інтегрування змісту навчального матеріалу з іншими темами, навчальними курсами і спецкурсами.

5. Застосування методів, прийомів, засобів, форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів і їхнє творче, цілеспрямоване поєднання, активізація думки студентів, стимулювання їх до критичного та творчого мислення, вияву власної позиції, поглядів, самостійного пошуку і дослідження.

6. Діяльність викладача:

– ставлення до студентів, позитивна установка;

– стиль діяльності та поведінки викладача, його комунікативні вміння, відкритість, щирість, знаходження контакту зі студентами, виявлення педагогічного такту в організації взаємодії зі студентами;

– забезпечення дисципліни задля порядку на навчальному занятті.

7. Діяльність студентів:

– ставлення студентів до процесу навчання, застосованих форм, методів організації навчально-пізнавальної діяльності, їхня мотивація;

– ставлення до особистості викладача.

8. Організація міжособистісної взаємодії студентів та розвиток їхніх взаємин:

– створення психологічно комфортного середовища на навчальному занятті;

– застосування різноманітних форм співробітництва, міжособистісної взаємодії студентів (дискусії, діалоги, групові форми, колективна робота тощо).

9. Отримання зворотного зв'язку:

– методи, прийоми організування зворотного зв'язку на кожному етапі навчального заняття;

– перевірка викладачем рівня розуміння, осмислення студентами навчального матеріалу, рівня сформованості їхніх знань та умінь;

– застосування зворотного зв'язку для усвідомлення особливостей діяльності, мислення студентів, мотивації їхнього навчання з метою вдосконалення організування навчальних занять;

– застосування зворотного зв'язку, оцінювання для усвідомлення студентами досягнутих успіхів, перспектив їхнього розвитку;

– об'єктивність оцінювання індивідуальних особливостей навчальної діяльності студентів;

– мотивація оцінок студентів без елементів критики особистості.

10. Загальні висновки (пропозиції і поради щодо підготування і проведення навчальних занять).

Аналіз професійної компетентності

Метою цього виду індивідуального психолого-педагогічного завдання є виявлення рівня психологічних знань студента, що проявляється у його здатності проаналізувати параметри професійної педагогічної компетентності студента-колеги на практиці. Для виконання цього завдання необхідно відвідати кілька занять свого колеги. Професійність викладача-практиканта визначається за схемою, що містить параметри компетентності (табл.). Розподіл балів: 10 – максимальна кількість балів, що відповідає твердженню у лівій

колонці, 1- мінімальна кількість балів, що відповідає твердженню у правій колонці. Оцінюючи параметри компетентності, треба вибрати бал у проміжку від 10 до 1.

Таблиця

Схема аналізу професійної компетентності викладача-практиканта (за О. Штепою)

№ п/п	Параметри професійної компетентності	Бали	Параметри професійної компетентності
1. Педагогічна діяльність викладача-практиканта			
	Ставить розвивальні та виховні задачі поряд з навчальними.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Ставить та реалізує навчальні задачі.
	Володіє варіативною методикою, тобто вибором одного методичного рішення з декількох можливих.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Використовує одноманітні методичні рішення у навчанні.
	Прагне й уміє аналізувати свій досвід.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Уникає самоаналізу.
2. Педагогічне спілкування викладача-практиканта			
	Заздалегідь планує комунікативні задачі.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Задачі спілкування під час заняття не планує, покладаючись на ситуації, що виникають стихійно.
	Створює в аудиторії атмосферу довіри, психологічної безпеки; студенти відкриті для спілкування та розвитку.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	У спілкуванні використовує жорсткі методи; керується незаперечним авторитетом викладача; студенти напружені.
	Вважає цінністю особистість кожного студента; поважає їхню гідність, зорієнтований на підтримку.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Студентів сприймає як об'єкт, засіб, перешкоду. Не диференціює власного спілкування, зорієнтований на формальні оцінки.
3. Особистість викладача-практиканта			
	Має стійку професійно-	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Вважає, що ненадовго

	педагогічну спрямованість.		затримується на викладацькій діяльності.
	Має позитивну Я-концепцію, спокійний та впевнений.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Постійно невпевнений у собі.
	Працює творчо, застосовує оригінальні прийоми.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Працює головню за типовими методичними розробками.
4. Навченість та самостійність студентів			
	Ставить задачі формування в студентів уміння вчитися, заохочує їхні активні навчальні дії та самоконтроль.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Задачі розвитку, уміння вчитися в студентів не ставить, дає завдання у готовому вигляді, організовуючи лише репродуктивну діяльність студентів.
	Розвиває в студентів самостійність та ініціативу.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Самостійність та ініціативу студентів не заохочує.
	Прагне намітити для окремих студентів індивідуальні програми.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Індивідуальний та диференційний підхід мінімальний.
5. Психологічний аспект педагогічної діяльності			
	Може уявити себе на місці студента, поглянути на проблему його очима.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Вважає недоцільним пояснювати проблему з точки зору студента.
	Відверто та щиро виявляє свої думки та почуття у спілкуванні зі студентами.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Жорстко дотримується правил ролі викладача, зорієнтований на формально ділові стосунки та підтримання власного авторитету.
	Динамічний та гнучкий у спілкуванні, звертає увагу на проблеми, що виникають, та прагне їх вирішити.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1	Не гнучкий, не помічає конфліктів, що виникають, не може їх вирішити.

Завдання до схеми аналізу професійної компетентності викладача-практиканта (магістра):

1. На основі спостереження за педагогічною діяльністю викладача-практиканта на занятті оцінити за 10-бальною шкалою кожний з параметрів його професійної компетентності.

2. Визначити загальну суму балів за схемою, що свідчитиме про рівень професійної компетентності:

15–45 балів – неприпустимий рівень;

46–75 балів – критичний рівень;

76–120 балів – середній рівень;

121–135 балів – високий рівень;

136–150 балів – рівень майстерності.

3. Проаналізувати яскравість прояву кожного компонента професійної компетентності. В тексті акцентувати увагу на тих параметрах, які потребують корегування або розвитку, а також на позитивних рисах професійної компетентності. Проілюструвати їх декількома короткими прикладами з відкритого заняття, проведеного магістром-практикантом.

4. Сформулювати рекомендації щодо дальшої професійної викладацької діяльності викладача-практиканта.

Схема
оформлення психолого-педагогічної характеристики групи

1. Склад групи.
2. Згуртованість групи.
3. Організованість колективу.
4. Громадська думка.
5. Характер товариських зв'язків у колективі.
6. Зв'язок колективу з факультетським.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Структура звіту з асистентсько-педагогічної практики повинна містити:

Вступ, у якому потрібно окреслити мету, завдання практики, дати коротку характеристику викладацької роботи у ВНЗ, характеристику дисципліни, за якою був закріплений студент, методи та педагогічні навички роботи, які використовувалися під час проходження практики.

Основна частина, у якій слід розглянути такі питання:

- напрям підготовки студентів;
- загальні відомості про кафедру;
- методичне забезпечення дисципліни;
- організацію практичних та лабораторних занять;
- заходи, які забезпечують успішне засвоєння студентами знань;
- характеристику групи, у якій проводились заняття;
- провідні мотиви навчальної діяльності студентів;
- виконання програми практики;
- методика виконання окремих видів робіт відповідно програми;
- зауваження, пропозиції щодо проходження практики;
- тощо.

Висновки повинні містити оцінку результатів практики, рівень виконання індивідуального та інших завдань практики, вміння та навички, які було отримано під час проходження асистентсько-педагогічної практики.

Список використаних джерел має містити 10-20 інформаційних джерел, що використовувалися студентом в процесі пошуку потрібної інформації щодо:

- теоретичних, методичних і методологічних основ педагогічного процесу;
- підготовки до проведення занять з дисципліни;
- законодавчі та нормативні джерела педагогічної діяльності.

На кожне з джерел, вказаних у списку літератури, обов'язково повинно бути посилання у тексті звіту.

Додатки звіту з асистентсько-педагогічної практики мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень. У додатках вміщують матеріал, який є необхідним для повноти звіту, але включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про проведenu роботу; матеріал, що не може бути розміщений в основній частині через великий обсяг або способи відтворення. Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття звіту.

ЗМІСТ

Вступ	3
Завдання практики	4
Зміст практики	8
Оформлення результатів проведення практики	11
Критерії оцінювання практики	12
Додаток 1. Розклад занять	15
Додаток 2. Індивідуальний план роботи	16
Додаток 3. Відвідування науково-методичних семінарів	17
Додаток 4. Схема аналізу навчального заняття	18
Додаток 5. Теми практичних занять	24
Додаток 6. Перелік лабораторних робіт	25
Додаток 7. Журнал успішності студента	26
Додаток 8. Схема оформлення психолого-педагогічної характе- ристики групи	27
Додаток 9. Вимоги до звіту	28